

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง ความต้องการได้รับการรับรองมาตรฐานของเกษตรกรรายย่อย จังหวัด เชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ
2. แนวคิดเกษตรอินทรีย์
3. มาตรฐานเกษตรอินทรีย์
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ

การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมทุกวันนี้ มนุษย์เราจำเป็นต้องแสวงหาทางที่ต้องตอบสนองความต้องการของตนเองและสังคมอยู่ตลอดเวลา ชีวิตคนเราทุกคนย่อมเต็มไปด้วยความต้องการฉะนั้นจึงจำเป็นต้องได้รับการบำบัดอยู่เสมอ ได้มีผู้ให้คำนิยามเกี่ยวกับความหมายของคำว่า ความต้องการ (need) ไว้ดังนี้

มนัสสินิตย์ (2536) กล่าวว่า ความต้องการเป็นความประสงค์ ความอยากได้ ความปรารถนา หรือขาดความสมดุลที่จะกระตุ้นให้แต่ละบุคคลแสวงหาและดำเนินวิธีการเพื่อให้ได้มา ถ้าหากไม่ได้รับการตอบสนองที่เหมาะสม จะเกิดความคับข้องใจ ไม่สามารถปรับตัวได้ หรืออาจทำให้ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ดังนั้นความต้องการเป็นสิ่งที่บุคคลต้องการเพื่อดำรงชีวิตอยู่

สุชา (2536) กล่าวว่า ความต้องการ หมายถึง ความจำเป็นของอินทรีย์เพื่อการดำรงอยู่ของชีวิต ซึ่งเกี่ยวกับการเจริญเติบโต การสืบพันธุ์ การมีอนามัยดี และรวมถึงการให้สังคมยอมรับ

Maslow (1965) อ้าง โดย พวงเพชร (2537) ได้แบ่งความต้องการตามลำดับความสำคัญและความจำเป็นอยู่ 5 ชั้น คือ

1. ความต้องการทางกาย เป็นความต้องการที่รุนแรง หรือมีอำนาจมากที่สุดในการบรรเทาความต้องการทั้งหมด เช่น คนที่ขาดอาหาร ขาดความปลอดภัย ขาดความรักและขาดการยอมรับย่อมจะแสดงความหิวอาหารอย่างรุนแรงและความต้องการที่จะกินอาหารมากกว่าที่จะต้องการความปลอดภัย ความรัก หรือ การยอมรับ เมื่อเกิดความหิว ความรู้สึกหรือสติทั้งหมดของคนๆนั้นจะอยู่ที่ความหิวอย่างเดียว จนกว่าจะได้รับประทานอาหารจนอิ่มแล้วจึงจะมีปฏิกิริยาตอบสนองอย่างอื่นต่อไปได้

2. ความต้องการความปลอดภัย เมื่อความต้องการทางกายได้รับการตอบสนองแล้ว จะมีความต้องการใหม่เกิดขึ้น คือความต้องการความปลอดภัย ซึ่งเป็นความต้องการที่มีความสำคัญต่อจากความต้องการทางร่างกาย และในบางที่อาจเกิดขึ้นพร้อมกัน คือ จะไม่รับประทานอาหารที่ไม่แน่ใจว่าจะปลอดภัยพออาจมีบ้างในบางกรณีที่หิวจัดเพราะทนอดมานานจนสามารถรับประทานอาหารบุคที่พอหาได้เป็นครั้งแรกเพื่อประทังความหิวไปก่อน

3. ความต้องการความรัก ความรักในที่นี้ไม่เหมือนกับความรักระหว่างเพศ แต่เป็นความรักที่ต้องการความผูกพัน เป็นความพอใจที่จะให้และรับความรักแก่ผู้อื่น ความต้องการชนิดนี้จะเห็นได้จากกรณีมีความรู้สึกว่าห่วยของคน เมื่อขาดเพื่อน ขาดญาติขาดผู้เป็นที่รัก ขาดการสังคมติดต่อกับผู้อื่น คนที่อยู่ในสังคมย่อมต้องการมีทั้งคนที่ตนรักชอบพอและต้องการเป็นที่ชอบพอรักใคร่ของคนอื่นด้วย

4. ความต้องการความนับถือ ความนับถือ เมื่อได้รับการตอบสนองเป็นที่พอใจ จะทำให้คนมีความรู้สึกมีความเชื่อมั่น มีคุณค่า มีพลัง มีสมรรถภาพและมีความสุข ที่จะอยู่อย่างมีประโยชน์ และมีความสำคัญในสังคม ตรงข้ามกับคนที่ขาดความนับถือในตนเองและขาดความนับถือจากผู้อื่น จะมีความรู้สึกอ่อนแอ มีปมด้อยและไร้คุณค่าเกิดขึ้นอันจะนำไปสู่ความมีชีวิตที่ไม่สมบูรณ์

5. ความต้องการเป็นคนที่มีสมบูรณ์ ความต้องการจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้ อยากรูปแบบอื่นเท่าที่ความพยายามและโอกาสจะอำนวยให้

Sanders (1966) อ้างโดยนภดา (2536) ได้แบ่งความต้องการของเกษตรกรออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความต้องการทางสังคม ซึ่งให้เห็นลักษณะ ค่านิยม ทศนคติ ระดับการศึกษา ฐานะ ทางเศรษฐกิจ และสังคม การเข้าอยู่ในสังคม ประเพณี และความเชื่อถือของเกษตรกร

2. ความต้องการทางเศรษฐกิจ ซึ่งให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นโดยตรงในท้องถิ่น สามารถวิเคราะห์ปัญหาของเกษตรกรทั้งหมดในการเข้าถึงเกษตรกรนอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น ประเทศ และทั่วโลก ข้อมูลทางเศรษฐกิจสามารถนำมาพิจารณาแหล่งที่มาของรายได้ ที่ดิน การใช้ที่ดิน และแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ

3. ความต้องการทางเทคโนโลยีสามารถชี้ปัญหาของเกษตรกรได้เช่นกัน โดยเฉพาะในเรื่องการประกอบอาชีพทางการเกษตร

แนวคิดความต้องการนี้ทำให้ผู้วิจัยมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางความต้องการที่แท้จริงของตัวเกษตรกรเองทั้งความต้องการทางสังคม และเศรษฐกิจ ข้อมูลที่ได้มาจากเกษตรกรจะเป็นแนวทางให้ทราบความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และพัฒนาเกษตรกรให้มีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2.2 แนวคิดเกษตรอินทรีย์

การเกษตรอินทรีย์เป็นระบบการเกษตรที่ใช้พื้นฐานของหลักการทางนิเวศวิทยาประยุกต์เพื่อการเกษตร โดยมีเป้าหมายที่จะได้ระบบการเกษตรที่ยั่งยืน ในปัจจุบันเป็นที่เชื่อกันว่าโดยวิธีการเกษตรอินทรีย์สามารถจะทำให้เกิดความยั่งยืนทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ถึงแม้ว่าการเกษตรอินทรีย์จะเน้นการใช้วิทยาการ ส่วนใหญ่ได้มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ของความสำเร็จที่ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นได้สะสมและถ่ายทอดสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน อย่างไรก็ตามการเกษตรอินทรีย์ก็ได้ปฏิเสธการยอมรับว่าเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่นักวิจัยได้ทำการค้นคิดขึ้นมาในปัจจุบัน โดยมีข้อแม้ของการยอมรับเทคโนโลยีของการยอมรับว่าเทคโนโลยีเหล่านั้นต้องไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ฉะนั้นการที่มีผู้ปักใจเชื่อว่าการเกษตรอินทรีย์กลับเป็นการเกษตรที่ใช้วิทยาการทันสมัย โดยหลักการของการพึ่งพิงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สามารถทำให้คน สัตว์ พืช ต้นไม้ จุลินทรีย์ ร่วมกันอยู่ในสภาพแวดล้อมที่สะอาด อุดมสมบูรณ์ มีความยั่งยืน มีความเอื้ออาทรระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง และสิ่งมีชีวิต รวมทั้งสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติโดยรอบของตัวเอง (ชนวน, 2542)

ความหมายของเกษตรอินทรีย์

สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (2542) ได้ให้ความหมายของเกษตรอินทรีย์ คือ ระบบการเกษตรที่ผลิตอาหารและเส้นใย ด้วยความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจโดยเน้นหลักการปรับปรุงบำรุงดิน การเคารพต่อศักยภาพทางธรรมชาติของพืช สัตว์ และนิเวศการเกษตรเกษตรอินทรีย์จึงลดการใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอก และหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ เช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และเวชภัณฑ์สำหรับสัตว์ ในขณะที่เดียวกันก็พยายามประยุกต์ใช้ธรรมชาติในการเพิ่มผลผลิต และพัฒนาความต้านทานต่อศัตรูพืช และสัตว์เลื้อย หลักการเกษตรอินทรีย์นี้ เป็นการสากลที่สอดคล้องกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม ภูมิอากาศ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย

เกรียงไกร (2542) กล่าวว่า เกษตรอินทรีย์ คือ เกษตรธรรมชาติ เป็นเกษตรที่มีชีวิต ทำให้ดินอุดมสมบูรณ์เป็นเกษตรที่ทำให้ดิน น้ำ ฟ้า อากาศ สะอาดบริสุทธิ์ ปราศจากมลพิษ เป็นระบบเกษตรแบบดั้งเดิมของเกษตรกรไทยเรา กล่าวคือเป็นเกษตรที่เน้นการปรับปรุงบำรุงดิน เป็นกลไกพัฒนาสภาพแวดล้อม ทำให้ดินอุดมสมบูรณ์โดยอัตโนมัติ

วิฑูรย์ (2539) กล่าวว่า เกษตรอินทรีย์เป็นระบบการผลิตทางเกษตรที่หลีกเลี่ยงการใช้ปุ๋ยเคมีสังเคราะห์ สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และฮอร์โมนที่กระตุ้นการเจริญเติบโตของพืชและสัตว์ การ

ทำเกษตรอินทรีย์อาศัยการปลูกพืชหมุนเวียนเศษซากพืชซากสัตว์ มูลสัตว์ พืชตระกูลถั่ว ปุ๋ยพืชสด เศษซากเหลือทิ้งต่างๆ การใช้ธาตุอาหารจากการฟุ้งของหินแร่ รวมทั้งใช้หลักการควบคุมศัตรูพืช โดยวิธีชีวภาพเพื่อรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินเป็นแหล่งอาหารของพืช รวมทั้งเป็นการควบคุม ศัตรูพืชต่างๆ เช่น แมลง โรค และวัชพืช เป็นต้น

ชนวน (2542) ได้สนับสนุนแนวคิดของเกษตรอินทรีย์ไว้ว่าเป็นการเกษตรที่สร้างสรรค์ให้ ระบบนิเวศ การเกษตรก่อให้เกิดการผลิตยั่งยืน ปลอดภัยต่อผู้บริโภค อนุรักษ์และปรับปรุง สภาพแวดล้อม โดยใช้หลักการสร้างความหลากหลายทางชีวภาพในระบบการเกษตรให้เกิดการ ผสมเกื้อกูลซึ่งกันและกัน หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ เน้นการหมุนเวียนใช้ทรัพยากรใน พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น เศษเหลือของพืชใช้เป็นอาหารสัตว์ และจุลินทรีย์ที่ช่วยปรับปรุง บำรุงดิน พืชตระกูลถั่วช่วยตรึงไนโตรเจนซึ่งมีอยู่มากมายในอากาศเป็นไนโตรเจนในรูปของอาหาร พืช เป็นต้น

ทิพย์รัตน์ และคณะ (2542) กล่าวว่า การเกษตรอินทรีย์เป็นระบบการผลิตพืชผลทางการ เกษตรที่มีพื้นฐานอยู่บนการปฏิบัติทางการเกษตรอย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยคำนึงถึงการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และรักษาความสมดุลต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งมี การจัดการปลูกพืชหมุนเวียนที่เหมาะสม การจัดการดิน น้ำ ปุ๋ย และอื่นๆ การปฏิบัติการผลิตพืชผล เกษตรอินทรีย์ อาศัยปัจจัยการผลิตจากวัชพืชธรรมชาติ ไม่มีการใช้ปุ๋ยเคมีสังเคราะห์ รวมถึงสารเคมี ป้องกันกำจัดศัตรูพืช การผลิตอาหารและผลิตผล ในระบบเกษตรอินทรีย์มีวัตถุประสงค์เพื่อ ส่งเสริม สิ่งต่างดังนี้

1. เพื่อให้มีการผลิตอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง มีคุณภาพดี ปราศจากสารเคมี สังเคราะห์หรือสารพิษตกค้าง
2. เพื่อให้มีการจัดการบำรุงดินให้อุดมสมบูรณ์ และปรับสภาพดินให้เหมาะแก่การเพาะปลูก สร้างความหลากหลายของพันธุ์กรรมรักษาสมดุลย์ของแมลงและสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศ
3. เพื่อมีการเลี้ยงดูสัตว์ในระบบฟาร์มอย่างมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน
4. เพื่อลดมลภาวะที่เกิดให้น้อยที่สุดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดี
5. ลดการพึ่งพาพลังที่เกิดจากการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
6. เพื่อช่วยส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์สัตว์ป่าและระบบนิเวศของสัตว์ป่าให้อยู่ในสิ่งแวดล้อม ที่เป็นธรรมชาติและเหมาะสมสำหรับสัตว์ป่าแต่ละประเภท

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าเกษตรอินทรีย์ เป็นการเกษตรที่หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี เพื่อความ ปลอดภัยในสุขภาพ ใช้ซากพืช มูลสัตว์ การปลูกพืชหมุนเวียน แร่ธาตุตามธรรมชาติในการปรับปรุง

ดิน ผสมผสานกับการกำจัดศัตรูพืชโดยชีววิธี หรือสิ่งมีชีวิตที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติช่วยในการควบคุมและทำลายศัตรูพืช

2.3 มาตรฐานของเกษตรอินทรีย์

ผู้ผลิตและผู้บริโภคได้คำนึงถึงความปลอดภัยและมลพิษในสิ่งแวดล้อมมากขึ้นแนวโน้มความต้องการสินค้าเกษตรอินทรีย์ทั้งในและต่างประเทศ เริ่มมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 ต่อปีเป็นอย่างน้อย หลายประเทศมีข้อกำหนด มีมาตรฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์เพื่อควบคุมการนำเข้าสินค้า อาทิ สหรัฐอเมริกาได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์อาหารอินทรีย์ (Organic Food Product Act-OFPA) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 และแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2539 ตลาดยุโรป (EEC NO. 2029/91) และในฉบับแก้ไข องค์การการค้าโลกใช้คำแนะนำของ Codex Alimentarius เป็นหลักปฏิบัติในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในขณะที่สมาพันธ์ผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ระหว่างประเทศ (International Federation of Organic Agriculture Movement ; IFOAM) ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนที่มีสมาชิกทั่วโลกมากกว่า 100 ประเทศได้จัดพิมพ์มาตรฐานเบื้องต้นสำหรับเกษตรอินทรีย์และการแปรรูปตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 และได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องจนได้มาตรฐานที่เป็นแนวทางผลิตเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน

ประเทศไทยในฐานะที่เป็นผู้ผลิตและส่งออกสินค้าอาหารที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลกมีความเหมาะสมและศักยภาพที่จะเป็นแหล่งผลิตอาหารในระบบเกษตรอินทรีย์ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติ เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่สร้างรายได้แก่ชาติ จะให้การส่งออกสินค้าอินทรีย์ประสบผลสำเร็จจำเป็นต้องมีการผลิตที่ได้มาตรฐานสากลเช่นเดียวกับที่ผู้ผลิตและผู้ส่งออกรายอื่นๆ เมื่อปี พ.ศ. 2542 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย โดยการสนับสนุนของกรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์ ได้จัดมาตรฐานการผลิตพืชอินทรีย์ฉบับร่างขึ้น ซึ่งต่อมาสองหน่วยงานดังกล่าวได้พิจารณาร่วมกับกรมวิชาการเกษตรปรับปรุงร่างมาตรฐานการผลิตพืชอินทรีย์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และส่งมอบให้กรมวิชาการเกษตรดำเนินการต่อไป เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2542 กรมวิชาการเกษตรได้นำร่างมาตรฐาน ออกทำประชาพิจารณ์เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2543 นำข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นจากการทำประชาพิจารณ์มอบให้คณะทำงานเฉพาะกิจ ดำเนินการแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2543 และผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารงานวิจัยและพัฒนาเกษตรอินทรีย์กรมวิชาการเกษตรให้ใช้เป็นมาตรฐานการผลิตพืชอินทรีย์ของประเทศไทย (มาตรฐานการผลิตพืชอินทรีย์ของประเทศไทย:กรมวิชาการเกษตร, 2543)

มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.)

เป็นหน่วยงานระดับกรมอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ก่อตั้งขึ้นตามกฎหมายกระทรวง เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2545 โดยมีภารกิจหลักในการผลักดันมาตรฐานสินค้าเกษตร สินค้าเกษตรแปรรูปและอาหาร ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การกำหนดมาตรฐานและการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารจากระดับไร่นาจนถึงผู้บริโภค และในปี พ.ศ. 2547 มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ได้ประกาศเปิดตัวเกี่ยวกับการให้บริการรับรองระบบงานเกษตรอินทรีย์เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2547 ซึ่งหน่วยงานแรกที่ได้ขอการรับรองระบบงานเกษตรอินทรีย์จากมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ก็คือ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.)

สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.)

เป็นมาตรฐานที่จัดทำขึ้น โดยคณะอนุกรรมการมาตรฐาน ตามแนวทางมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ขั้นต่ำของสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movements หรือ IFOAM) โดยการรับรองของสมาชิก มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มาตั้งแต่ พ.ศ. 2542 และต่อมามีการแก้ไขปรับปรุงอีกหลายครั้งปัจจุบันได้จัดแบ่งมาตรฐานออกเป็น 9 เรื่อง ซึ่งแต่ละเรื่องมีสาระสำคัญโดยสรุปดังนี้ (สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์, 2543)

1. การจัดการฟาร์มโดยรวมว่าด้วยการห้ามใช้สารเคมีทางการเกษตรทุกชนิด การจัดทำระบบบัญชีฟาร์มเงื่อนไขในการจัดการพื้นที่ที่จะทำเกษตรอินทรีย์ และวิธีป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีจากภายนอก
2. ระยะเวลาปรับเปลี่ยนเป็นเกษตรอินทรีย์ เมื่อมีการปรับเปลี่ยนจากการทำเกษตรเคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์ สภาพของพื้นดินจำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) จึงได้กำหนดช่วงระยะเวลาในการทำให้ดินฟื้นตัวเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 12 เดือน ซึ่งเรียกว่า “ระยะเวลาปรับเปลี่ยน” โดยในช่วงเวลาดังกล่าวเกษตรกรจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานของมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) และได้รับการตรวจและรับรองฟาร์ม แต่จะยังไม่สามารถจำหน่ายผลผลิตเป็น “ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์” และยังมีสิทธิ์ใช้ตรามาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.)
3. ชนิดและพันธุ์ของพืชปลูก ว่าด้วยเมล็ดพันธุ์และส่วนขยายพันธุ์พืชที่เกษตรกรจะนำมาใช้ปลูก

4. การจัดการดิน น้ำ และปุ๋ย ว่าด้วยเงื่อนไขและข้อจำกัดต่างๆ ในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในฟาร์ม
5. สารเร่งการเจริญเติบโต และอื่นๆ ว่าด้วยเงื่อนไขในการใช้สารเร่งการเจริญเติบโตของพืช
6. การป้องกันกำจัดศัตรูพืช/โรคพืช/วัชพืช ว่าด้วยเงื่อนไขและข้อจำกัดต่างๆ ในการใช้สารกำจัดศัตรูพืช
7. การแปรรูปและการจัดการว่าด้วยเงื่อนไขของผู้ประกอบการ ที่มาวัตถุดิบ ส่วนผสมและสารปรุงแต่งที่ใช้ในการแปรรูป วิธีการและข้อปฏิบัติในการแปรรูป และบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ใส่ผลิตภัณฑ์
8. การเก็บรักษาผลผลิตและการขนส่งว่าด้วยข้อปฏิบัติในการจัดเก็บผลผลิตและผลิตภัณฑ์อินทรีย์ และการขนส่ง
9. ฉลากและการใช้ตรามาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) ว่าด้วยสิทธิ์และเงื่อนไขในการใช้ตรามาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.) บนบรรจุภัณฑ์ที่ใช้บรรจุผลผลิตและผลิตภัณฑ์อินทรีย์ที่ผ่านการรับรองจากมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (มกท.)

สถาบันพืชอินทรีย์

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์จัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ริเริ่มขึ้นโดยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย กรมส่งเสริมการส่งออก และกรมวิชาการ เมื่อปี พ.ศ. 2545 ได้จัดทำตรารับรอง “Organic Thailand” หลังจากนั้นต่อมาไม่นานก็เริ่มมีผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสถาบันพืชอินทรีย์ออกวางจำหน่ายในท้องตลาดภายในประเทศ

สถาบันพืชอินทรีย์ยังมีโครงการวิจัยพัฒนาโครงการนำร่องการผลิตพืชอินทรีย์ ในลักษณะของโครงการ 5 ประสาน ได้แก่ ผู้ผลิต นักวิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้บริโภค โดยมีโครงการนำร่องในพืช 15 ชนิด ครอบคลุมพื้นที่ 15 จังหวัด และโครงการขยายผลการผลิตพืชอินทรีย์ การดำเนินงานการตรวจสอบรับรองมาตรฐานของสถาบันพืชอินทรีย์ดำเนินโดยคณะอนุกรรมการตรวจสอบออกใบรับรองมาตรฐานการผลิตพืชอินทรีย์ ทำหน้าที่ในการรับสมัครประสานงานการตรวจ และพิจารณารับรองฟาร์ม-การจัดการพืชอินทรีย์

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ (มอน.)

เป็นองค์กรที่จัดตั้งโดยความร่วมมือของหลายฝ่าย ได้แก่ เกษตรกร ผู้บริโภค นักวิชาการ จากองค์กรของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้สนใจทั่วไป โดยมีมุ่งหวังจะเป็นองค์กรที่ทำการรับรอง ผลิตผลของ เกษตรกรที่ทำการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เกษตรกรและ ผู้บริโภคว่า ผลิตผลที่ได้รับการรับรองจากองค์กรมาตรฐานเกษตรอินทรีย์นั้น เป็นผลิตผลที่ปลอด จากสารพิษ สารเคมีสังเคราะห์ และยังเอื้อต่อการรักษาสีเขียวอย่างแท้จริงด้วย

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ มีความแตกต่างจากมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของ ต่างประเทศและองค์กรในประเทศ คือ การจัดการเรื่องน้ำ และการจัดการทางด้านเมล็ดพันธุ์ เรื่อง ของประวัติพื้นที่ ระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนจากระบบเกษตรเคมีมาเป็นระบบเกษตรอินทรีย์ ที่มี ระยะเวลาที่แตกต่างกันในมาตรฐานของแต่ละประเทศ สำหรับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ มี กำหนดระยะเวลาให้ผู้ขอใช้ตราต้องปรับเปลี่ยนไร่มาจากเคมีให้เป็นอินทรีย์ สำหรับไม่ยืนต้นใช้ ระยะเวลาในการปรับเปลี่ยน 12 เดือน ส่วนพืชผัก/พืชไร่จะใช้เวลาในการปรับเปลี่ยนอย่างน้อย 18 เดือนแต่อย่างไรก็ตามในการปรับเปลี่ยนไร่นาในพื้นที่ครอบครองทั้งหมดให้เป็นระบบเกษตร อินทรีย์ใช้เวลาในการปรับเปลี่ยนภายในเวลา 4 ปี เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรมีความตั้งใจในการทำ การเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง (สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ, 2544)

เกณฑ์มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ

เกณฑ์มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือจะเป็นเกณฑ์ต่างๆไปเกี่ยวกับการจัดการพืช เครื่องมือที่ใช้ในการเกษตร ปัจจัยการผลิต ความสะอาดของเครื่องมือ การปรับปรุงบำรุงดิน การ ควบคุมแมลงศัตรูพืช วัชพืช การจัดการน้ำและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสภาพแวดล้อมและทำเลที่ตั้ง ของไร่นา สวน

1. ประวัติพื้นที่เพาะปลูกที่ปรับเปลี่ยนเป็นแปลงเกษตรอินทรีย์

1.1 สำหรับพื้นที่ที่ไม่เคยทำการเกษตรมาก่อน หรือเป็นพื้นที่เปิดใหม่ต้องใช้เวลาในการ ปรับเปลี่ยนไม่น้อยกว่า 12 เดือน องค์กรรับรองคุณภาพจะเป็นผู้พิจารณา ระยะเวลา ของการปรับเปลี่ยนที่เหมาะสม ซึ่งจำเป็นจะต้องพิจารณาและวิเคราะห์ลักษณะของดิน และสภาวะแวดล้อมเป็นแปลงๆไป

1.2 พื้นที่ที่ใช้ปลูกไม่ยืนต้นระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนไม่ต่ำกว่า 24 เดือนพืชล้มลุก 12 เดือน องค์กรมาตรฐานจะเป็นผู้พิจารณาว่าระยะเวลาใดเหมาะสม ขึ้นอยู่กับเอกสาร การตรวจ ลักษณะดินสภาพแวดล้อม ที่ตรวจตามหลักวิชาการ

- 1.3 พื้นที่ที่เคยทำเกษตรเคมีมาก่อนระยะเวลาในการปรับปรุงดินไม่ต่ำกว่า 18 เดือนขึ้นอยู่กับ การตรวจดิน และสภาพแวดล้อม ที่ได้ตรวจสอบตามหลักวิชาการ
- 1.4 หลังจากเป็นสมาชิกต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขกระบวนการผลิตไม่ต่ำกว่า 12 เดือน จึงจะ ได้รับมาตรฐาน (ระยะเวลาการได้รับตราขึ้นอยู่กับ การปรับเปลี่ยนพื้นที่หลังจาก การตรวจสอบตามข้อ 1.1 1.2 1.3)
- 1.5 เกษตรกรที่เป็นสมาชิกและมีพื้นที่เพาะปลูกหลายแปลง จะต้องทำการปรับเปลี่ยน พื้นที่ให้เป็นเกษตรอินทรีย์ทั้งหมดในเวลา 4 ปี
- 1.6 มาตรฐานนี้ไม่สามารถรับรองการปลูกพืชอินทรีย์ และเกษตรเคมีในแปลงเพาะปลูก เดียวกัน ถึงแม้จะเป็นพืชต่างชนิด หรือชนิดเดียวกัน

ในกรณีที่เป็นพื้นที่ที่เกษตรบุกเบิกป่าไม้ เพื่อทำเกษตรอินทรีย์ พื้นที่นั้นๆไม่สามารถสมัครขอ การตรวจสอบรับรองตราได้

- 1.1 พื้นที่ลาดชันควรปลูกพืชกันแนว เช่น หญ้าแฝก เพื่อยึดดินไว้ และช่วยป้องกันการ พังทลายของหน้าดินและช่วยให้ดินอุดมสมบูรณ์
- 1.2 ควรปลูกพืชหมุนเวียน พืชคลุมดิน และใช้ปุ๋ยพืชสด สลับหมุนเวียนในแปลงเพื่อเพิ่ม ธาตุอาหารในดิน
- 1.3 แปลงเพาะปลูกเกษตรอินทรีย์ควรจะมีระยะห่างจากแปลงเพาะปลูกเคมีอย่าง เหมาะสมและมีการกำหนดแนวกันภายในแปลงของตน เช่นการปลูกพืชกันลม พืชดัก แมลง หรือมีแนวกันชัดเจนจากพื้นที่ใกล้เคียง ในกรณีที่มีมีการปนเปื้อนจากปุ๋ย หรือ สารเคมี จะต้องมีการใช้วิธีป้องกันที่ยอมรับได้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของหน่วยผู้ ตรวจสอบ
- 1.4 ควรหลีกเลี่ยงการปลูกพืชนอกฤดูกาล และควรเลือกพันธุ์พืชที่ทนทานต่อโรคและ ศัตรูพืช แต่ไม่ได้มาจากการตัดต่อพันธุกรรม (GMO) ส่วนแหล่งที่มาของพันธุ์พืชอาจ ต้องได้รับการรับรองจากองค์กรรับรองคุณภาพ

การจัดการดิน

- 1.1. ก่อนทำการเพาะปลูกควรวิเคราะห์ดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง และสภาพแวดล้อม โดยรวมก่อนทำการเพาะปลูก เหมาะสมหรือไม่ เพื่อช่วยกำหนดพืชที่เหมาะสมในการ เพาะปลูก กำหนดระยะเวลาในการปรับปรุงดิน ชนิดและปริมาณของพืชที่ใช้ปรับปรุง ดิน และปริมาณปุ๋ยอินทรีย์ที่จะใช้ในแปลงปลูกพืชนั้นๆ

- 1.2. อนุญาตให้ใช้จุลินทรีย์ในธรรมชาติ หรือจุลินทรีย์ที่ไม่ได้มีการตัดต่อพันธุกรรมในการทำปุ๋ยหมัก กำจัดกลิ่นได้
- 1.3. หลีกเลี่ยงการเผาเศษวัสดุทางการเกษตรในแปลงเพาะปลูก เพราะจะทำลายจุลินทรีย์ และสิ่งมีชีวิตที่มีประโยชน์ต่อดิน (กลุ่มจุลินทรีย์ในดินจะทำหน้าที่ย่อยสลาย และหมุนเวียนธาตุอาหารที่ปลดปล่อยออกมาจากวัสดุอินทรีย์ผ่านกระบวนการย่อยสลาย สมบูรณ์มาอยู่ในรูปของปุ๋ยอินทรีย์ในดิน)
- 1.4. ควรมีมาตรการป้องกันการปนเปื้อนจากการใช้สารเคมีจากแปลงข้างเคียง ทั้งการปนเปื้อนจากดิน และแหล่งน้ำอย่างชัดเจน เป็นการป้องกันที่ชัดเจน อยู่ในดุลยพินิจของหน่วยตรวจสอบ
- 1.5. ในกระบวนการทำเกษตรอินทรีย์ไม่อนุญาตให้ใช้จุลินทรีย์จากการตัดต่อพันธุกรรม
- 1.6. ห้ามใช้สารเคมีสังเคราะห์ในการปรับปรุงบำรุงดิน ยกเว้นสารที่ได้จากธรรมชาติ เพื่อการรอกงาม การเจริญเติบโตทางลำต้น การให้ผลผลิต กลิ่น รส หรือลักษณะอื่นๆ ของพืชตามต้องการ เช่น ฮอร์โมนจากน้ำมะพร้าวเร่งการเจริญเติบโต

การจัดการปุ๋ย

- 1.1 ใช้อินทรีย์วัตถุและสารที่ได้จากธรรมชาติในกระบวนการผลิต
- 1.2 อนุญาตให้ใช้มูลสัตว์ที่ผ่านการหมักที่ได้จากฟาร์มที่ผ่านการหมักที่ไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ในกระบวนการปลูกสัตว์
- 1.3 อนุญาตให้ใช้อินทรีย์วัตถุที่ได้จากกระบวนการหมักที่สมบูรณ์ แต่ต้องแจ้งแหล่งที่มาของอินทรีย์วัตถุนั้นๆ และต้องอยู่ในดุลยพินิจของหน่วยตรวจสอบในการอนุญาต
- 1.4 ไม่อนุญาตให้ใช้ปุ๋ยเคมีสังเคราะห์ในการทำเกษตรอินทรีย์ควรใช้ปุ๋ยที่ได้จากซากพืชซากสัตว์ ซึ่งให้ธาตุอาหารต่างๆที่จำเป็น (ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม) ต่อการเจริญเติบโตของพืช และเป็นปุ๋ยที่มาจากกระบวนการย่อยสลายทางชีวภาพ
- 1.5 ห้ามใช้มูลสัตว์ที่ยังไม่ผ่านกระบวนการหมักที่สมบูรณ์ ยกเว้นมีการอบแห้งฆ่าเชื้อโรค
- 1.6 ในการใช้จุลินทรีย์เพื่อเร่งกระบวนการหมักและย่อยสลายห้ามใช้จุลินทรีย์ที่มาจาก การตัดต่อพันธุกรรม
- 1.7 ห้ามใช้ปุ๋ยที่มีการปนเปื้อนโลหะหนัก เช่นขยะเมือง ยกเว้นมีการตรวจสอบว่าไม่มีการปนเปื้อนตามหลักวิชาการ

การกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช

- 1.1 ให้ใช้จุลินทรีย์ในการกำจัดโรคและแมลงได้ แต่จุลินทรีย์ต้องไม่มาจากการตัดต่อทางพันธุกรรม

- 1.2 ควรใช้ฟางหญ้าแห้ง ในการคลุมดิน เพื่อป้องกันวัชพืชและรักษาความชื้นในดินก่อนนำฟางมาใช้ควรแช่น้ำก่อนเพื่อป้องกันแมลงมาอาศัย
- 1.3 อนุญาตให้ใช้สารธรรมชาติเป็นสารช่วยจับใบ กำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช
- 1.4 ใช้กระบวนการชีววิทยาในการกำจัดโรคระบาด ได้ตามความจำเป็นและสมควรขึ้นอยู่กับดุลยพินิจผู้ตรวจสอบ
- 1.5 อนุญาตให้ใช้กำมะถันในการกำจัดโรคระบาด ได้ตามความจำเป็นและสมควรขึ้นอยู่กับดุลยพินิจผู้ตรวจสอบ
- 1.6 ควรปลูกพืชสมุนไพรที่มีคุณสมบัติเพื่อการไล่แมลง และสมุนไพรที่ป้องกันและกำจัดโรคพืช
- 1.7 เกษตรกรควรปลูกพืชหลากหลายชนิดในไร่เดียวกัน
- 1.8 ห้ามใช้ผงซักฟอก หรือสารเคมีสังเคราะห์เป็นสารช่วยจับใบ ในการทำเกษตรอินทรีย์รวมทั้งสารที่เป็นฮอร์โมนสังเคราะห์ในการกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช
- 1.9 ห้ามนำเครื่องมือเครื่องจักรกลที่ใช้ในแปลงเกษตรเคมีมาใช้งานเกษตรอินทรีย์ ควรเก็บอุปกรณ์แยกจากกัน ในกรณีจำเป็น ควรมีมาตรการตามหลักวิชาการการป้องกันการปนเปื้อนของเครื่องมือที่นำมาใช้ร่วมกัน
- 1.10 ห้ามใช้ใบยาสูบในการกำจัดศัตรูพืช

เมล็ดพันธุ์ และการขยายพันธุ์

- 1.1 เมล็ดพันธุ์ที่ใช้ควรเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ได้จากการผลิตจากเกษตรอินทรีย์ในกรณีที่ไม่ได้ ควรเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ไม่ใช้สารเคมีในการเก็บรักษา
- 1.2 ไม่ยีนต้นหรือกิ่งพันธุ์หรือส่วนขยาย ถ้าไม่ได้มาจากเกษตรอินทรีย์ผลิตในช่วง 12 เดือนแรก ยังไม่สามารถรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้
- 1.3 เก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ ตามธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 1.4 ควรเลือกใช้พันธุ์พืชที่เหมาะสมกับท้องถิ่น หรือพืชที่มีการต้านทานโรคและแมลงศัตรูพืช ธรรมชาติดีและให้ผลผลิตสูง
- 1.5 ห้ามใช้เมล็ดกิ่งพันธุ์หรือส่วนขยายพันธุ์ที่มาจากตัดต่อพันธุกรรม
- 1.6 ห้ามใช้สารเคมีและฮอร์โมนสังเคราะห์ คลุกเมล็ดพันธุ์หรือขยายพันธุ์

การจัดการน้ำ

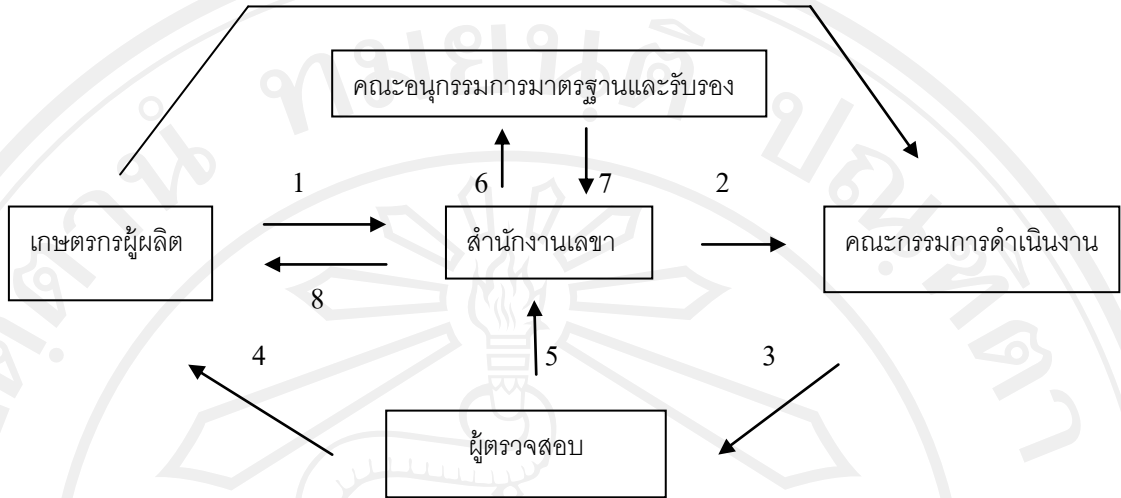
- 1.1 ในกรณีที่ใช้ น้ำจากแหล่งธรรมชาติควรมีบ่อกักเก็บน้ำในไร่
- 1.2 ในกรณีที่ใช้ น้ำแหล่งเดียวกับแปลงเกษตรเคมี ควรมีมาตรการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีอย่างชัดเจน
- 1.3 ควรมีระบบการจัดการน้ำในฟาร์ม ทั้งในการทำเกษตรอินทรีย์ และบ้านพักอาศัย ตลอดจนระบบการบำบัดน้ำเสียที่ถูกต้อง

การเก็บเกี่ยวและการดูแลรักษาผลผลิต

- 1.1 ผลผลิตเกษตรอินทรีย์ต้องมีการติดฉลากแสดงอย่างชัดเจน
- 1.2 ควรมีมาตรการในการป้องกันการปนเปื้อนของสารเคมีสังเคราะห์ต้องห้ามระหว่างการเจริญเติบโต การเก็บเกี่ยว การเก็บรักษาและการขนส่งทุกครั้ง
- 1.3 ควรมีมาตรการป้องกันการปนเปื้อนของภาชนะบรรจุหีบห่อ
- 1.4 ควรระวังการปลอมปนกับผลผลิตที่ได้มาจากผลิตในระบบเกษตรเคมี หรือผลผลิตที่ได้มาจากพันธุ์พืช GMO
- 1.5 ห้ามใช้สารเคมีสังเคราะห์ในการยืดอายุ หรือทำความสะอาดผลผลิต
- 1.6 ห้ามใช้สารเคมีสังเคราะห์ในการเร่งให้สุก
- 1.7 ห้ามใช้เครื่องมือที่ใช้กับเกษตรเคมีมาใช้ร่วมกับการเก็บเกี่ยว และผลผลิต เกษตรอินทรีย์ ยกเว้นกรณีที่เป็นจำเป็นจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักวิชา

กระบวนการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ขององค์กรมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ (มอน.)

1. เกษตรกรยื่นใบสมัครเพื่อรับรองการตรวจสอบไร่ นา สวน
2. สำนักงานประสานงาน ยื่นใบสมัครของเกษตรกรให้แก่คณะกรรมการดำเนินงาน
3. คณะกรรมการดำเนินงานแจ้งชื่อผู้ตรวจแก่สำนักเลขฯ
4. สำนักงานเลขฯ ติดต่อผู้ตรวจสอบให้ไปตรวจสอบไร่ นา สวน
5. ผู้ตรวจสอบ ส่งรายงานการตรวจสอบไปยังคณะกรรมการ
6. กรรมการรับรองฯ ส่งผลการตัดสินไปยังสำนักงานเลขฯ
7. คณะกรรมการรับรองฯ ส่งผลการตัดสินไปยังสำนักงานเลขฯ
8. สำนักงานประสานงานแจ้งผลการตัดสินไปยังเกษตรกรผู้ผลิต
9. ถ้าเกษตรกรผู้ผลิตไม่พอใจในผลการตัดสินสามารถอุทธรณ์ได้

ภาพที่ 1 กระบวนการรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ภาคเหนือ

ที่มา : สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ, 2544

2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยด้านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

นันทิยา (2550) ศึกษาชาวอินทรีย์ที่จะแก่นพบว่าเกษตรกรผู้ผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่เป็นกลุ่มศึกษาครั้งนี้ สามารถจำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1. เกษตรกรผู้ผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่มีการรับรองมาตรฐานเพื่อการส่งออก กลุ่มเกษตรกรกลุ่มนี้ทำการผลิตแบบเสมือนมีสัญญาผูกมัด (Contract Farming) โดยเกษตรกรพัฒนามาจากแนวคิดเกษตรอินทรีย์แบบยั่งยืน และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งเน้นการทำเพื่อกิน เพื่ออยู่ เน้นการพึ่งพาตนเอง การได้รับรองทำให้ลดต้นทุนการผลิตโดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทั้งผลิตเองและซื้อบางส่วน แหล่งรับซื้อและจำหน่ายผลผลิตอินทรีย์มีค่อนข้างน้อยและมักเป็นรูปตลาดนัดเฉพาะวัน และเมื่อพัฒนามาถึงระดับหนึ่งแล้ว จึงทำการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เพื่อการส่งออก ซึ่งต้องมีกระบวนการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานรับรองมาตรฐาน 2. เกษตรกรผู้ผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ยังไม่มีการรับรองมาตรฐาน เนื่องจากเกษตรกรส่วนนี้เน้นการผลิตเพื่อกินและเพื่อสุขภาพเป็นหลักมากกว่าการทำเพื่อขาย และพื้นที่ของเกษตรกรกลุ่มนี้ยังไม่มีแหล่งรับซื้อที่ต้องการข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ได้รับรองมาตรฐานและให้ราคาพิเศษ

กัลยาณีและคณะ (2550) ได้ศึกษาพฤติกรรม ทักษะ และปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคผักอินทรีย์พบว่า ผู้บริโภคผักอินทรีย์ส่วนใหญ่บริโภคมานานกว่า 4 ปี จะเลือกซื้อผักจากซูเปอร์มาร์เก็ตมากที่สุด โดยพิจารณาจากฉลากข้างถุงที่แสดงว่าเป็นผักอินทรีย์เป็นลำดับแรก เหตุผลที่เลือกบริโภคผักอินทรีย์มากที่สุดคือมีความปลอดภัยจากสารเคมี มีทัศนคติว่าผักอินทรีย์ที่จำหน่ายในซูเปอร์มาร์เก็ตตามห้างสรรพสินค้าเชื่อถือได้ในระดับมากที่สุด ปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคผักอินทรีย์มากที่สุดได้แก่ ความห่วงใยในสุขภาพ

ยศและคณะ (2551) ศึกษากระบวนการจัดการมาตรฐานในการผลิตข้าวอินทรีย์พบว่า กระบวนการจัดการมาตรฐานในการผลิตข้าวอินทรีย์มีการผลิตที่แตกต่างกัน ทั้งการผลิตและการตลาดด้วย จะมีกระบวนการจัดการมาตรฐานควบคู่กันไปด้วย ตั้งแต่การรวบรวมซื้อ การบรรจุ กระสอบ การสี และอื่นๆ นโยบายด้านการตลาดที่รวบรวมซื้อผลผลิตจากเกษตรกรในราคาสูงกว่าข้าวทั่วไป ความกว้างขวางด้านการตลาดขององค์กรส่งเสริมความพร้อมด้านงบประมาณในการดำเนินงาน และการส่งเสริมการผลิตที่ทำงานใกล้ชิดกับเกษตรกรที่ร่วมโครงการ มีอิทธิพลที่ส่งผลให้เกษตรกรทำการผลิตให้ได้ตามมาตรฐาน

Barham (2002) กล่าวว่า การติดฉลากในสินค้านั้นจะช่วยให้คำแนะนำ ข้อมูลแก่ผู้ซื้อ ทำให้ราคาสินค้าสูง การคิดป้ายฉลากเป็นการพัฒนาตลาด ใกล้เคียงให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนอย่างไรก็ตามมีงานวิจัยของ บุศราและคณะ (2553) ศึกษากระบวนการให้คุณค่าเกษตรกรอินทรีย์ในมุมมองของเกษตรกรรายย่อยพบว่า ที่ให้ความสำคัญในการใช้ระบบการให้คุณค่าต่อการผลิตอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรรายย่อยยังให้ความสำคัญด้านนิเวศ สิ่งแวดล้อม การผลิตอาหารคุณภาพ และด้านสังคมวัฒนธรรมมากกว่าการให้คุณค่าด้านเศรษฐกิจ ซึ่งประเด็นด้านการให้คุณค่าในมิติต่างๆเหล่านี้ สามารถนำมาใช้เพื่อปรับลักษณะการกำหนดมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์กับเกษตรกรรายย่อยที่ให้ความสำคัญมากกว่าขั้นตอนการผลิตเท่านั้น

2.เงื่อนไขและข้อจำกัดของมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์

นันทยา (2550) ศึกษาพบว่าข้อจำกัดในการขยายการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์สู่เกษตรกรทั่วไปคือการรับรองมาตรฐานความเป็นอินทรีย์ ซึ่งประเด็นของการตรวจสอบรับรองมาตรฐานจะเกี่ยวข้องกับ 3 เรื่อง ได้แก่

- 1) ความสับสนของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ เพราะมีหน่วยงานการตรวจสอบรับรองมาตรฐาน (Certification Body) ทั้งหน่วยงานรัฐและเอกชน ทั้งองค์กรที่เป็นของไทยและองค์กรจากต่างประเทศ ซึ่งอาจจะทำให้มีความสับสนบ้าง โดยเฉพาะเกษตรกรทั่วไปมีโอกาสน้อยในเรื่องนี้

2) ส่วนเกษตรกรที่ไม่ความต้องการในการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ผู้ประกอบการค้าข้าวและโรงสี และผู้ทำหน้าที่ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ส่งออกไปตลาดต่างประเทศ ซึ่งแต่ละประเทศหรือกลุ่มประเทศมีเกณฑ์มาตรฐานและการยอมรับหน่วยงานตรวจสอบรับรองมาตรฐานที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบมาตรฐานผิดพลาดได้

3) ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ทำให้เพิ่มต้นทุนการผลิต ซึ่งพบการตรวจสอบรับรองมาตรฐานข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรกลุ่มศึกษาจังหวัดยโสธรและสุรินทร์มีค่าใช้จ่ายประมาณ 25–28 บาท/ไร่ หรือ 0.07 บาท/กก. ซึ่งค่าใช้จ่ายนี้เกษตรกรเป็นผู้รับผิดชอบ